

Kocsis Zoltán

AZ ELSŐ POHÁR BOR UTÁN...

Pontosan annyi idős vagyok, mint Bartók, amikor meghalt. Tehát az ember gondol a halálra, és ha csak az a mellékgondolatom támad, hogy micsoda fantasztikus zenék születtek már halálélményekből – most hirtelen az egész zeneirodalmat végigpergettem magamban és egy művet nem tudnék kiemelni, mert pontosan annyira szeretem a *Máté passió* nyitókórusát, mint mondjuk a *Cantata Profana* vadászatjelenetét; vagy pontosan annyira szeretem az *Istenek alkonya* végét, mint mondjuk, Liszt *Temetését* – szóval nem tudnék én műveket kiemelni, és nem is akarnék. A zene mint egy és oszthatatlan nyújtja nekem a vigaszt, amikor a kelleténél pesszimistább gondolataim támadnak, de a zene húz vissza például olyan elhatározásoktól, amelyeknek az eredményét később sajnálnám. Például beszélünk, vagy beszéltem már a Magyar Rádió 1970-es Beethoven zongoraversenyéről. Én annak az első fordulóját után vissza akartam lépni – ezt is elmondtam már egy párszor –, egyszerűen azért, mert annyival jobbnak hallottam a versenyzőtársaimat – gondolok például Prunyi Ilonára vagy Jandó Jencire –, tehát egyszerűen jobban játszottak és kész. S ezt ma is így gondolom. És már meg is volt az elhatározás, de akkor egyszer csak a Debussy *Játékok* című balettje a kezembe került, ennek a kottája, a *Jeux*, és egy délutánt töltöttem a darab áttanulmányozásával, és hát ismételten felidéztem magamban azokat az élményeket, amelyeket még fel se tudtam dolgozni, ami a darab nyomán támadt bennem, és hát a darabot akkor már egy párszor hallottam, tehát azok az auditív emlékek is kísértettek, amikor felütöttem a partitúrát; láttam, hogy micsoda fantasztikus munka van ebben, hogy milyen aprólékosan van kidolgozva a hangszerelés, de még a formaalakításai is, láttam, hogy ez micsoda fantasztikusan aprólékos munka, hogy a szerző, akinek ekkor már diagnosztizálták azt a betegségét, amely végül is sírba tette, a szerző micsoda elánnal, munkakedvvel írta meg ezt a darabot – nemcsak ezt a darabot, hanem később az etűdöket, a három szonátát is, pedig akkor már nagyon súlyos beteg volt –, szóval elég az, hogy elszégyelltem magam. Hogy akkor hova jövök én ahhoz, hogy bizonyos rossz érzések vagy bizonyos megfutamodási szándék miatt lemondjak egy ilyen versenyt! Tessék gyakorolni! És akkor nyomban neki is álltam, és hát tudjuk, hogy aztán mi történt; a lényeg az, hogy Debussy hozott vissza az életbe. Mint azóta annyiszor. Na most, hogyha bejönne Bartók ide, valami csoda folytán, én nem tudnék neki kérdést föltenni, mert annyira egyértelmű a zenei értelmű akarata és a leírt hangjegyek közötti azonosság; viszont azt már nagyon-nagyon megkérdezném, hogy akkor hogy volna egyvégtében a *Brácsaverseny*, amit ugye befejezetlenül hagyott, vagy legalább a VII. vonósnégyes főtémáját játssza el, mert az nagyon érdekelne – merthogy ő

köztudomásúan belekezdett egy VII. vonósnégyesbe, amiből csak hangjegyek maradtak –, vagy hogy hogy szólna az a bizonyos 4. etűd teljes formájában – merthogy három etűdöt publikált, de van egy negyedik töredék –, de még ebből a füzetből is kérdeznék bizonyos töredékekről, amelyeket nem tudtunk megállapítani, hogy miből származnak, illetőleg, hogy mihez lennének vázlatok. Van pár töredék ebben, amit nem lehetett megállapítani, ez ugye a legjelentősebb és hát a későbbi kész művek szempontjából legérdekesebb gyűjtőfüzete, merthogy eredetileg népdalgyűjtő füzet volt; tehát ezeket a kérdéseket neki föltenném. És még akkor is föltenném, ha előre tudnám a választ. Sok olyan kérdést föltehetnék neki, amire előre tudnám a választ, de természetesen azok lennének a legizgalmasabbak, amelyekre nem tudom előre a választ. Ha esetleg játszanék is neki, nem nagyom játszanék, mert annyival érdekesebb lenne számomra az ő zongorázása; de hogyha játszanék is valamit neki, azért arról megkérdezném, hogy tényleg utáncsának tartja-e, mint ahogy sokszor megvádolnak engem ezzel, és erre a kérdésre lehet, hogy nem tudnám, nem tudnám most az egyértelmű választ. Az egy buta kérdés lenne, hogy miért írta oda a *III. zongoraverseny* kéziratának végére, hogy: vége. De, mit tudom én, az első pohár bor után talán már ezt is meg merném kérdezni.

Részlet a Kocsis intim megvilágításban c. dokumentumfilmből (Rendezte: Surányi András)